„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље.
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 72. У Новом Саду, у петак 2. (15.) априла 1910. Година XXVI.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. (14.) априлом 1910. ступио је „Браник“ у другу четврт 1910. год. те с тога отварамо нову претплату на наш лист. Наш рад је отворена књига, а да смо на правом путу у борби за права српскога народа, доказ је и она хајка, која се са разних страна диже на овај једини независни дневни лист српски у Угарској. „Браник“ је остао непоколебив у свом српском држању и за то је поднео велике материјалне жртве.

Пошто је сада дозвољен прелаз нашем листу у Босну и Херцеговину, то се надамо, да ће тамошњи родољуби са претплатом притећи у помоћ „Бранику“. Као што се до сад, тако ће се и од сада „Браник“, и то још у већој мери, бавити приликама у Херцег-Босни у родољубиву српском духу.

Сада настаје у нас Срба најживље кретање ради **избора,** што предстоје, како за државни, тако и за наш народно-црквени сабор. Ми ћемо о изборном кретању у оба правца доносити најопширније и најбрже извештаје. Побринули смо се, да нас наши једномишљеници што боље и што брже обавесте.

Претплата за „Браник“ остаје стара:
на читаву годину . . 34 К
„ по године . . . . 17 К
„ четврт године . . 8 К 50 п.
а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале стране земље износи претплата 45 К у нашем новцу.

Претплата се шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника.“

У Новом Саду, 1. (14.) априла 1910.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Ђаковачка бискупија.

Овога месеца завршује се пет година, од кад је преминуо врли родољуб, велики добротвор хрватскога народа, чувени ђаковачки бискуп, Јосип Јурај Штросмајер.

Ко је био Штросмајер, то знају не само Хрвати и Срби, то знају не само јужнословенска племена, то зна не само велико Словенство, то зна и читава Европа. Кад се спомињу великани европскога значаја, спомиње се и Штросмајерово име, Па је Штросмајер био у тесну пријатељству и дугогодишњој преписци са великим Гледстоном, с којим је делио све велике човечанске погледе, па му је био захвалан, што је пред Енглеском, пред Европом увео у заштиту Хришћане на Балкану против турскога варварства.

Какву је светску улогу играо Штросмајер, видело се на концилу у Риму, година 1869.—1870., где је међу четири стотине католичких бискупа из Европе, Азије, Африке и Америке, задивио католички свет својим класичним латинским говорима против догме о папиној непогрешивости. Славни париски арцибискуп Дипанлу био је један од највећих поштовалаца бискупа Штросмајера.

Шта је Штросмајер све учинио, какве је жртве принео за просвету и културу хрватскога народа, то се једва даје описати. То иде у милијоне. То показује Југословенска Академија, то доказује загребачко свеучилиште, то галерија слика у Загребу, то дивна величанствена катедрала у Ђакову. Трошећи милијоне на просвету, на културу, он је у свом Ђакову живео као прост жупник, без сјаја, без раскоша, ограничавајући се на најнужније, само да може свом народу учинити што више. Говорио је чистим језиком Срба и Хрвата. Па кад би споменуо жељу за слогом, њему би се образи зажарили. Нема те пастирске посланице, у којој он не би наглашавао потребу слоге међу Хрватима и Србима. Имао је Штросмајер, истина, своје идеале о јединству цркве, али зато није био интолерантан. Он је имао узвишене мисли о хришћанској заједници, што доказује његов познати телеграфски поздрав Русима у Кијев године 1889. приликом прославе деветстогодишњице прелаву Руса у хришћанство. Због овога телеграма имао је Штросмајер приликом војничких маневара у Беловару од стране ћесара да искуси велик прекор, али је Штросмајер пуном мирноћом и достојанствено одговорио: „Моја је савест мирна!“ те се на брзо вратио у своје Ђаково, не сачекавши дворски ручак.

Наравно да се после Штросмајерове смрти није могла тако лако попунити бискупска столица у Ђакову. И с тога је попуњење чекало пуних пет година. Да се нађе Штросмајеру достојан наследник, на то се није дало ни мислити. Али за то се у Бечу, а особито у Будимпешти, гледало на то, да у Ђаково не дође опет какав, ма и налик, Штросмајер. Мађарски државници годинама су се упињали, да Штросмајера уклоне из Ђакова. С тога је Штросмајер често говорио: „Та то да могу, попили би ме у кашици воде!“ Али у томе мађарски државници никад нису могли успети. Штросмајер је имао велику заштиту, јер је био љубимац покојнога папе Лава XIII.

Штросмајерова смрт наравно да је за мађарске државнике одстранила једну запреку, да попуне ђаковачку бискупију својим човеком.

За време седисваканције администрирао је ђаковачку бискупију посвећени бискуп Воршак, кога је себи у Ђаково довео био сам Штросмајер као човека свога поверења. Бискуп Воршак је сасвим човек из народа. Родом из Илока, он говори српски, као онај Лединчанин или Раковчанин. Против његова католицизма није могло бити никаква приговора. Па с тога се држало, да ће Воршак моћи бити Штросмајеров наследник у Ђакову. Воршак, као човек из народа и као многогодишњи посвећени бискуп, има по себи велико поверење у народу, а још више тиме, што је био човек поверења покојнога Штросмајера. Па ипак није могао постати ђаковачким бискупом.

Хрватско-српска коалиција, док је била на влади, помишљала је на врснога родољуба, члана хрватско-српске коалиције, каноника Бауера. Али кад је хрватско-српска коалиција морала сићи са владе, а после Раухова пада није могла опет доћи на владу — морала је напустити мисао са Бауером.

На велику непријатну изненаду Хрвата поста је ових дана Штросмајеровим наследником, ђаковачким бискупом, др. Крапац, генерални викар загребачког арцибискупа дра Посиловића. Др. Крапац је жесток унијониста, мађарон чисте крви. Многи у Загребу се чуде, како је то римска курија могла допустити, јер курија свагда пази на то, да архипастир ужива љубав и привржености своје пастве па да је persona grata у својој дијецези. С тога се и држало, да ће ђаковачким бискупом постати Воршак. Под покојним папом Лавом XIII. не би се могло догодити таково што, као са дром Крапцем. Али под данашњим папом Пијом X. могла је аустријско-угарска дипломатија успети, да дра Крапца начини ђаковачким бискупом.

И тако сада не ће више родољубиви Хрвати и Срби тако често ићи у походе у Ђаково, где је некад боравио Штросмајер. То се не ће никад више догодити да се у Београду приреди бакљада ђаковачком бискупу, као што су је у своје доба Београђани приредили покојном Штросмајеру.

ЛИСТАК.

Стијепо Прокопов:

НАШИ СТАРИ.

(Свршетак.)

Пензијонирци слушају свог друга и само се по гдјекоји макне, намјештајући одијело на себи.

— Боже мој милостиви! поче попа, као више за се. Колико се то спремало, колико трошило! Колики је то страх био! И да је дошло до рата, било би молепствија и прививанија у свакој цркви, да се побиједи непријатељско оружје. Хвала милостивом Господу, поравваше се и примирише се. Неком не паде на ум, да одслужи благодареније, што се мир повратио. Е, да сам ја још у својој цркви . . .

Контролор се накашља, а учитељ опет подиже мараму око врата. Вијећник се нешто замислио и нешто као да рачуна, а мајор витла штапићем по зраку.

— Ено молим вас! рече учитељ, обраћајући пажњу свога друштва на дјецу, која наиђоше поред парка из школе. Какво је то васпитање? Какав је то ред? Зар тако смију ићи дјеца из школе? Код мене то не би . . .

— Шта код Вас? љутито ће мајор. Ви висте ни држали школе сваки дан.

— Абер, хер мајооор! Зар се могло за ову плату . . . ? Шта је то четрдесет форината на годину, па још шајна! Породица је била у мене; морало се и друго шта радити.

— Па да, школа је била небивахе! опет ће љутито мајор. Мало читати, мање писати и најмање рачунати, то вам је било све. Сами сте ми казивали.

— Али дисциплина, дисциплина... војничка, кажем вам, и у школи и на путу. Било шта, не било, реда је било! рече учитељ, као у своју обрану, добро нагласивши оно: „реда“.

Вијећник је више мислио на синоћни добитак, него ли на начеоникову примједбу, коју је отојич прикопио друговима и за то нити се жестио нити је био расположен, да се с ким протјерује ради чегагод, што је некада било.

Мајор се толико наљутио на начеоника и на физика, да је сасвим заборавио на апотекаре и на њихову парбу. Кад још попа рече, у намјери да скрене разговор на другу страну, како би престала препирка између мајора и учитеља: „Људи би живот много сретније проводили, кад би више мислили на смрт, него ли на живот!“ мајор устаде и прогуђа нешто њемачки, тако оштро, да се и учитељ наљутио на попу, што је сад говорио о смрти. Вијећник се само насмијао и мануо руком.

Мајор стаде пред контролора и вијећника и, машући штапићем, поче тако говорити, као да пријети коме:

— Господо, кажем вам, да сам само за десет година млађи . . . . Ја бих им показао, ко ће им запјевати. За вас све ја бих сам потражио задовољштину и увјеравам вас — мајор подиже руку и запријети — упамтили би они лабудове, круци Тирки!

У друштво дође и умировљени професор. Чим га мајор опази, стаде пред њега и упита:

— Но, хоће бити каква рата?

Професор ману руком и мирно одговори:

— Из тога не избивамо.

— Јесте ли прочитали данашње новине? упита учитељ професора, а овај сједе поред контролора па скиде наочаре и отре стакло, па онда тек одговори учитељу:

— Јесам, прочитао сам.

— Но? упита мајор.

— Опет нацијонално питање. С Пољацима у Њемачкој зло! поче професор, али га мајор прекиде.

— Донервегер! Да сте само били код Кенигреца . . . овај дух, она храброст . . . . ех, Пруси, Пруси, круци Тирки!

Мајор оде до липе и удари штапићем о дебло, па онда оде на своје м[illegible] па сједе.

Са пута краља Петра.

О боравку српскога краља Петра у Светој Гори јавља нам београдски Пресбиро ово:

Света Гора, 30. марта 1910.

У недељу у вече, била је у манастиру Хиландару вечера за 60 особа. Краљ је јуче у јутру устао у 6 часова и са балкона посматрао изглед и околину манастира, а затим је разгледао 14 манастирских цркви. Пре подне краљ је примио у аудијенцији старце светог сабора хиландарског. После ове аудијенције краљ је примио депутацију калуђера руског манастира Пантелејмона. Калуђери су предали краљу скупоцене поклоне и позвали га, да посети манастир. Депутацији је краљ изјавио, да му је сад, због краткоће времена, немогуће, да осим Хиландара посети и друге манастире у Св. Гори, али им је обећао, да ће ускоро послати у Св. Гору престолонаследника Александра, па ће он осим Хиландара посетити и манастире Пантелејмон и Ватопед. За установу општежитија манастира Хиландара краљ је приложио 10.000 динара, а обећао је још приложити, ако се општежитије оствари. Манастиру Хиландару краљ је даровао велик крст у вредности 10.000, а краљевска влада даровала је манастиру крст у вредности 6000 динара.

Краљ је послугу манастирску обдарио већим новчаним прилогом. Руским калуђерима краљ је поклонио своју слику са својеручним потписом. У подне је био ручак за 70 особа, на којем су били и чланови депутације руског манастира Пантелејмона. Манастир Хиландар поклонио је краљу скупоцене иконе Св. Андрије и Св. Богородице, скупоцен албум са картом Св. Горе и стари дворац, рађен 1737. године. И свиту краљеву манастир је обдарио разним даровима. Пре свога поласка из Хиландара краљ је присуствовао кратком молепствију у св. храму. Испраћај до обале био је врло свечан. Као и при доласку, ишла је пред краљем литија. Топовска паљба са два ратна брода поздравила је краља при доласку на султанову јахту. Тачно у 4 сата по подне јахта се кренула за Солун, где је приспела у уторак у 5 сахата у јутро. Из Солуна је краљ око подне продужио пут за Скопље. Краљ је потпуно здрав и врло расположен.

Солун, 30. марта 7910.

Царска јахта, полазећи од обале манастира Хиландара, прошла је целу источну страну Свете Горе. Краљ је с крова јахте посматрао све грчке и руске манастире. На путу за Солун била је мала бура, али је јахта ипак око поноћи стигла у солунско пристаниште. Српска колонија с музиком изашла је на нарочитом пароброду краљу у сусрет и приредила му бурне овације. Долазак краљев у солунско пристаниште поздравила је топовска паљба. Краљ је преноћио на јахти. Јуче у јутро су на брод дошли и поздравили краља валија Ибрахим бај и командант солунског корпуса. На обали силна војска постројена одавала је краљу почаст.

ПОВРАТАК
српскога краља Петра.

☐ **Београд**, 31. марта 1910.

Синоћ су се овде почеле истицати заставе; данас је Београд освануо у заставама. Враћа се краљ Петар. У девет сахата пре подне се вратио. На станици га је дочекала маса света. Кад се враћао из цркве, са благодарења, кнез-Михаилова улица и Теразије били су начичкани публиком, која је, са нестрпљењем, очекивала, да види свога краља. Краљ је, као што сам чуо, врло уморан од путовања, но врло добро изгледа. Дочек у Београду није био буран, али је био врло леп. Краљ Петар може њиме бити задовољан. Поданици су га његови тихо, али срдачно, поздрављали и очито су били задовољни. То се задовољство могло приметити и при поздрављању двојице министара, *Пашића и Миловановића*, који имају великих заслуга, што је краљ Србије походио два угледна двора, и тиме дигао углед и своје куће и многонапаћене земље, у којој краљује. И ја с тога сасвим добро разумем, што је данашње пре подне једна отмена, лепа свечаност у Београду. Краљ се вратио, вратио се из гостију цару велике и силне Русије и цару отоманске империје, где је био дочекан, како царски ваља и требује. Краљ се вратио. Краљ Петар је био у посети страним дворовима, краљ Србије посећује силне, моћне и угледне. Једно је тешко питање решено повољно и по Србију и по дом Карађорђевића. Ми смо краља, министре и свиту дочекали задовољни, и кад смо чули топот помамних коња краљеве гарде, ми смо се искрено обрадовали.

Арнаутска побуна у Старој Србији.

— Мисија приштинског мутесарифа. — Арнаути очекују своје посланике. — Транспортовање војске. — Расправа у цариградском парламенту. —

Покрет у горњим крајевима арнаутским — пише београдска „Штампа“ — узима све веће размере. Осим приштинске, митровачке, и вучитрнске казе Арнаутима се придружила и гиланска и прешевска каза. Маса Арнаута из гиланске и прешевске казе отишла је прекјуче на Косово и здружила се са побуњеницима. Скопљанска и кумановска каза иако за сад немају учешћа, ипак је врло могуће, да се и Арнаути тих крајава ускоро солидаришу са покретом.

Иако се за Ђаковицу, Пећ и Призрен још ништа позитивно не зна, допиру гласови, да су у Призрену затворени сви главнији арнаутски прваци као и реис беледије и да се Љума спрема, да пође ка Приштини. Бојати се је, да Арнаути за који дан не прекину железнички саобраћај, јер се у велико труде да завладају качаничким теснацем, званим „Шупљи Камен“.

Приштинска мутесариф, који је овде заступао валију, пре четири дана отишао је по наређењу из Цариграда у Приштину. Он је покушао, да путем преговора смири и растури Арнауте, али није успео, јер Арнаути ни на какве услове не пристају, догод не дођу њихови посланици из цариградског парламента: *Шабан* паша, *Нешиб Драго, Хасан* бај и други, које сваког дана очекују.

Из Скопља јављају да војска непрестано долази железницом са свију страна па се одма шаље за горње крајеве. Очекује се и војска из Азије. Мисли се, да ће против Арнаута ускоро бити на окупу две ордије под командом *Џавир* паше, који се сада налази у Приштини.

Солун, 28. марта.

Данас је одавде отпутовала војска, упућена ради стишавања ларме, коју су надали Арнаути, јер не ће да плаћају ни порез ни нову трошарину, нити хоће да служе војску. На Косово је засебним возовима отправљено: 4 батаљона из I. (једренског) корпуса, 2 батаљона из III. (солунског) корпуса, који гарнизонирају у Битољу, 4 батаљона истога корпуса, који су лежали у Ђевђелији. Солунски средишњи младотурски одбор тражио је, да се против бунтовних Арнаута употребе крајње мере.

Цариград, 30. марта.

У парламенту је најзад јуче била дебата о ситуацији у Албанији, за коју посланици Арнаути тврде, да је наступила због рђаве администрације и својевољних поступака чиновника. Посланици Арнаути нарочито су осуђивали примену општинских прореза.

Исмаил Кемал истакао је верност Арнаута. Напао је министре унутрашњих дела и финансија због његових изјава, које су дали руским новинарима о стварању балканског савеза и аутономије за Македонију.

Министар унутрашњих дела одговорио им је, да је он демантовао те изјаве.

Муфид, Арнаутин, оштро је осудио прошлогодишњу експедицију Џавид-пашину у Арнаутлуку, називајући Џавида: „крвожедна звер*.

Министри унутрашњих дела војни енергично протестују против увреде Џавида. Настаје неописана ларма. Пошто се ларма утишала, велики везир *Хаки* паша изнео је добра својства Арнаута, за које вели, да су најлепши украс отоманске круне. Правдао је мере, које су против њих употребљене, па је изјавио, да влада мора осигурати мир и ред у Албанији, јер од тога зависи сигурност ситуације европске Турске и становништва Албаније. Тиме је и дебата завршена.

Изборно кретање.
Фа́бина млатњава.

Из *Срп. Клариће*, пишу нам 29. марта (11. априла) о. г. ово:

„Штов. г. уреднче! Из нашег мирног села ретко чује јавност што, ал' што се у недељу догодило, вредно је у јавности донети, а то је: У недељу обишао је наше село бивши посланик Јулије *Ходи*, ал' нас је изненадило, кад видесмо с њим у колима дра Св. *Димитријеника-Фа́бу*, „радикала“. Он прати посланика 48 шке странке! Многи се зачудише, а после је било јасно: та он је сад радикал, може бити све и чинити свашта. Хвалио је програм 48 шке странке до неба, и оно, што има и што нема у њену програму, све је наговорио. И то не би било ништа, но ово је врхунац, како стари човек, а нови радикал „поучава“, „упућује“ народ. Саветује народу, да иде јести и пити код противног кандидата, ал' да гласају на посланика 48-шке странке. Чуј, народе! Чујте, широм српства Срби, како један интелигентан човек, вођа радикала, учи народ!! Присутни Хрвати и неки Мађари, Немци, који знају српски, чудили се, да ли је могуће, да господин адвокат *тако* учи народ!

— Не треба се чудити! — добаци један. — Та он је радикал! И он чини ваљда тако!

Ово Вам јављам, да и шири кругови српски чују, па да се згроже над тим поступком једног радикала.

Србин Добрурад.“

Политички преглед.

— Помиловања у Црној Гори. Београдској „Штампи“ јављају са Цетиња, да ће 20. јула о. г. црногорски кнез Никола потписати указ, којим ће помиловати све политичке осуђенике, осим оних, који су у емиграцији.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 1. априла 1910.

— **Појање гимназиста на пређеосвећеној литургији.** Сутра, у петак, 2. о. м., и у цветни петак, 9. о. м., појаће ученици новосадске српске велике гимназије на пређеосвећеној литургији у саборној цркви.

— **Снег и мраз.** Из Липика јављају, да је тамо онамад ноћу било јаког мраза, који је нанео велике штете усевима и воћу. У арадској жупанији је такође било јаког мраза. У Хајдубесермињу је падао снег.

— **Самоубиство.** Митровачки »Хрв. Браник« јавља: У прошлу среду у подне јавио је малтарија са румске малте на крају Сремске Улице, да недалеко од малте крај друма виси неки човек. Поверенство је одмах изашло на лице места и установило, да се је обесио Стеван Лучић, бивши бележник у Кленку. Оставља жену, с којом је живео у великој љубави, и више незбринуте деце. Узрок самоубиству није познат.

— **Једна жртва протекције.** Последњих дана Раухова режима добио је магистар фармације М. Матушек концесију за апотеку у Црквеници. Та концесија била је погледом на место, за које је дана, противзаконита, а то под Раухом није било ништа ретко. Међутим се Матушек послужио концесијом и приредио све, да ту апотеку у Црквеници отвори. Када је већ све било у реду, паде Раух, а нова влада одузела је Матушеку концесију као противзакониту, као што је и друге противзаконитости пређашњег режима настојала да поправи. Но сада настаде питање, шта ће бити с Матушеком? Он је потрошио силне новце за инвестицију у апотеку, отац је велике породице, те се сада налази с читавом својом породицом тако рећи на улици, не знајући, од чега

Кад се мајор мало стишао, поче професор опет да говори:

— Онака политика! Онај поступак! Та то је нечувено! Хоће да германизирају, али на који начин? Ужас је, кажем вам, шта ти културни људи раде. Какво: просвјећивати народ? Дајте му мира! Не дирајте у њега. Тај прости народ нека просвјећује нас културне, цивилизоване људе. Јесте, пријатељи моји. Неколико вечери читам живот урођеника, старосједилаца у колонијама културних Европљана. То нечовјечно поступање! Страхота! Кажем вам. Тако је и у нашем комшилуку. Страхота! Све новине пишу о нацијоналном питању. Важно је то, јер нацијонално питање велико је питање. Треба га ријешити, али како? То је оно. И ја сам размишљао о том и стекао сам то увјерење: мир ће се повратити онда, кад просвијећени народи ријеше нацијонално питање онако, како је то ријешено код дјеце, како то рјешава прост народ и како то рјешавају прави умјетници. То је начин, а насиље, свако насиље не смије имати мјеста, ма долазило . . . но, да вам то растумачим.

Професор се толико занио, као да држи какво предавање. Остали пензијонирци мисле, да то, што професор говори, стоји у вези са најновијим вијестима, па га у тумачењу његова увјерења не хтједоше бунити.

— Господо моја, ја сада под старе дане сасвим друкчије гледам на свијет. Моји су погледи кристалисовани. Оно, што данас видим, само потврђује оно, о чему сам се јуче увјерио. Дјеца, прост народ, који у свом начину живота и опхођења с ближњима није далеко измакао од живота и опхођења дјеце међу собом, и онда прави умјетници . . . приличан скок! Зар не! Наглашавам то: прави умјетници . . . .

Подне зазвони.

— Пријатан ручак! рече контролор па се подиже.

— Пријатан ручак! рече и учитељ па пође с контролером.

За час се ништа више не чу. Контролор се у ходу јако закашља.

Устадоше и остали.

Пензијонирци се развођоше.

би живео. Раухова протекција лишила га је до сада неколико хиљада круна, а он најзад није крив, што је Раух погазио закон. Нова влада је обећала, да ће тој жртви Раухове протекције поделити наскоро нову концесију, која ће одговарати свима захтевима законских прописа.

— **Руски сељаци у Славонији.** Како јављају осечке новине, обратило се петроградско друштво »Руское Зерно« на бившега осечкога заступника госп. Богдана Пењића молбом, да пође на руку неколицини руских сељака, које је друштво одлучило да пошље у Славонију зарад образовања у економским пословима. Споменуто друштво сместило је већ по свим културним земљама своје питомце, осим у Хрватској. Два млада сељака из јужне Русије пријавила су се управи »Рускога Зерна« са жељом, да се у Славонији образују, поглавито у пчеларству. Госп. Пењић одговорио је друштву, да је већ ступио у преговоре с неким тамошњим економима, па се нада, е ће у најскоријем времену моћи јавити повољан резултат. Петроградско је друштво именовало г. Пењића својим повереником за Славонију.

— **Родитељски састанак у Сремској Митровици.** Учитељски збор српских основних школа у Митровици приређује у недељу 4. (17.) о. м. у полак три после подне у III. разреду други родитељски састанак са овим дневним редом: 1. На што ваља пазити при васпитању деце. 2. О дечјој књижевности. 3. Колико се родитељи брину за децу. 4. Моралне приче о васпитању.

— **Грозан случај у Црној Гори.** „Глас Црногорца" јавља за овај крвави догађај: „У претпрошлу суботу, 6. о. м., на пола уре по подне неки Бошко Бајчета из Жабљака, убио је у Никшићу из револвера на мртво Ђура Ристова Павловића, онд. цревљара у Ђуровој радионици, и тешко ранио Крста, брата Ђурова, а за тим сам себе убио из револвера у чело и на мјесту остао мртав. Обласни суд у Никшићу одмах је послао свога изасланика са љекаром на лице мјеста. Поведено ишљеђење са тешко рањеним Крстом и са два радника, Милорадом Поповићем и Јованом Милетићем, који су били у радионици, кад се ово убиство догодило, дало је ове резултате:

Бошко Бајчета дошао је онога дана, кад се убиство догодило, са оцем Ђуровим, Ристом Павловићем, око 11 сати у Ђурову радионицу, гдје су заједно сједјели и пили ракију. Пред само подне Ристо је пошао у пјацу, да нешто купи и понесе кући. Затим је и Бошко изишао па се на подне опет вратио у Ђурову радионицу, сио и, без да је ишта проговорио, најприје гађао Крста Ристова и ранио га, па онда Ђура у главу, а за тим сам себе у чело, те Ђуро и он остадоше на мјесту мртви. У Бошковом револверу нађена су још три пуна фишека а три је био испалио, док погинули Ђуро, ни рањени Крсто, као ни поменута два радника нијесу имали револвере.

Бошко Бајчета родом је из Пљеваља и доселио се прије осам година са женом Настом у Никшић и занимао се цревљарском радњом све до Митровадне прошле, године, када се је из Никшића преселио на Жабљак. У јануару ове године пошла му је жена у род у Пљевља те при повратку из рода, кад се је превозила на Плути на Левер-Тари, сама је с Плути скочила у воду и утопила се 2. фебруара ове године.

Код Бошка Бајчете био је у служби у Никшићу као цревљарски радник погинули Ђуро Павловић пола године, све док се Бајчета преселио на Жабљак. Бошко је дошао у Никшић 23. пр. мј. и непрестано је сваки дан по неколико пута дневно долазио у радњу Ђурову и задржавао се у њој. Ни Ђуро, ни Крсто, ни њихов отац Ристо нијесу могли ништа примјетити на Бошку, да мисли какво зло учинити. Но како је исказао Лука Јовићевић, фабрикант у војној радионици, Бошко је доносио њему свој револвер на поправку, и пошто га је овај поправио, питао га је Бошко, је ли револвер добар и сигуран, што му је Лука потврдио и за већу сигурност на молбу Бошкову испалио из њега два фишека без зрна. Према овоме и Бошковом непрестаном уласку у Ђурову радионицу изгледа, да је Бошко био намјеран убити Ђура и брата му Крста, и то због љубоморе на Ђура односно утопљене му жене, а и сами Крсто на преслушању казао је, да их је због жене побио, а тако исто и сам себе. У потврду овога нађено је при прегледу мртвог тијела Бошкова између осталог и једно затворено писмо, у коме Бошко пише, да ће убити онога, ко је крив смрти његове жене, али не наводи никаквих подробности о томе, а у другом свом писму изјављује пошљедњу жељу, како ће се сахранити. И тешко рањени Крсто умро је сјутрадан, те су оба брата заједно сахрањена у претпрошли понедељник изјутра. Ред и мир у Никшићу није ушљед овог грозног случаја ни за час био поремећен.«

Новости са стране.

— **Најскупља чаша воде.** Сваке године у ово доба приморан је руски цар платити за чашу воде тако огромну своту, да би за тај новац лако могао купити цело буре најфинијега шампањца. Чим с пролећа дуне јужњак па се лед на Неви крене, слави се овај догађај у Петрограду свечаним начином, артиљерија га топовима објави, а градски заповедник с целим својим штабом пође — био дан или ноћ — до цара, носећи му воду. Цар га дочекује са свом својом свитом. Заповедник с чашом у руци јавља цару: »Величанство! Зима је прошла, лед се на Неви кренуо.« Цар прими чашу, испије воду па преда чашу натраг напуњену дукатима. Та је чаша пре расла од године до године, тако да је цар морао сваке године овом приликом више воде пити, а и више дуката плаћати. Најзад је утврђено, да се плаћа 200 дуката, па је према томе и чаша остала нормална. Али двеста дуката ипак није нормална цена за чашу воде.

Отеше нам странци најлепшу земљу — српску дедовину!

Неколико хиљада муслиманских поседника у Босни затражило је пасоше, не даду се никако задржати, селе се, па продају своју дедовину јефтино.

А странци навалили брже-боље са свију страна, купују ту лепу земљу по што по то, па ће тако преплавити, разровати и отети и ту прекрасну земљу српску.

Зато **треба да се ваљани и напредни Срби пожуре, да купују ту лепу јефтину земљу**, па да се место странаца **наш свет** *прошири и размакне.*

Тиме и само тиме, тако и само тако и никако другачије суздиће се туђа најезда. Кукњава не вреди и не помаже ништа.

НОВИЈЕ.

Цариград, 31. марта. Према депешама заповедника трећем корпусу покорили су се њих девет устаничких вођа безусловно а остали ће се данас покорити. Устаници су вратили један отет топ и седам заробљених војника. Главни команданат *Шефкет Тургут* паша отпутовао је у Једрене, одакле ће са четири батаљона и две компаније са машинским пушкама отићи у Северну Албанију.

Софија, 31. марта. За инспектора коњичких трупа на место генерала *Маркова*, који је постао краљев генерални ађутант, наименован је шеф генералнога штаба генерал-мајор *Наслумов* а на његово је место за шефа генералном штабу наименован пловдивски пешадијски дивизијски заповедник *Фичев*, који је свршио ратну школу у Турину а гравитује странци Стамбуловиста.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »Браника«.

Изборно кретање у Угарској.

Будимпешта, 1. априла. Избори за угарски сабор биће **у првој половини јуна**, а **9. (22) јуна** састаје се заступничка кућа.

Фрања *Кошута* је у клубу своје странке опровргао вест, да је Кошутова странка склопила са владом погодбу у погледу поделе изборних срезова.

У Јуштовој странци је *Јуш* извјавио, да се је положај његове странке у провинцији тако појачао, да је странци сигурна победа и у оним срезовима, где до сада није имала никакја корена. (Ову „тачну" информацију је Јуш сигурно добио од свога брата Јаше Томића. — Ур. „Бранка".)

Арнаутска побуна.

Београд, 1. априла. Приштински Арнаути положили су оружје, а пећски и ђаковички арнаутски бунтовници решише, да се даље боре.

Изјава.

Читао сам пре неки дан у „Србобрану" писмо једног претплатника на прво издање моје *Историје Српскога Народа*, у којем позива све старе претплатнике, да не чине употребу од свога права, него да плате за *ново* издање моје Историје пуних пет круна. После тога је и мој повереник за Хрватску, Славонију и Далмацију, господин Милан *Грчић*, истакао исто то као своју жељу и свој предлог.

Ја сам и сам у своме позову на претплату за друго издање своје Историје истакао, да ја правне обавезе према старим претплатницима немам, јер није моја кривица, што књиге, послане у препорученим пакетима, нису доспеле до њих. Али ја сам том приликом изјавио, да ја *од своје воље* хоћу да понесем сав губитак и да старим претплатницима пуно накнадим њихов новац. *При томе остајем и сада*, ма да ће моја штета бити врло велика. Велико интересовање за моју књигу и свесрдни пријем, на који она свуда наилази, за мене је морални капитал, који богато надокнађује материјалну штету.

Међутим има и другога начина, да се мени и материјално помогне. Мој ће губитак бити у толико мањи, у колико више примерака другога издања моје Историје буде продано. С тога бих ја био слободан, да оним претплатницима, који би били вољни, да прихвате предлог, изнесен у „Србобрану", предложити ово: Нека се сваки од њих претплати и на друго издање моје Историје. Али и *нека свакако учини употребу од свога права*, нека доплати круну за свој примерак, *па ту књигу нека поклони* каквом сиромашном ђаку, шегрту или коме хоће.

На тај начин биће и мени помоћено, стари претплатници не ће бити оштећени, а мислим да ће и наша национална ствар добити.

У сваком случају ја захваљујем „старом претплатнику" на његову предлогу, али изјављујем, да га *не могу примити.*

У Београду, 30. марта 1910.

Станоје Станојевић.

Књижевне вести.

Изишао је 3. — 6. бр. »Босанске Виле« (Српијански бројеви за фебруар и март) са овим садржајем:

Садржај: Стихови: »Косово«, од дра Ник. Ђорића. — *, пјесма Милана Ракића. — »Успаванка«, од Данице Марковић. — »Обмана«, од Јелене Димитријевић. — »Удес«, од Симе Пандуровића. — »Вјерују«, од Вел. Ј. Рајића. — »Тамна ноћ«, од Милорада М. Петровића, — »О, певај ми песму!«, од Милутина Јовановића. — »Песник«, од Милоша Перовића. — »Две песме«, од М. Милошевића. — »Херојске песме« (у прози), од Влад. Станимировића. — Проза: »Шјор Алекса«, од дра Владана Ђорђевића. — »Из нечисте крви«, од Боре Станковића. — »Радост Ђуре Дрмана«, од М. М. Ускоковића. — „Из јесење кише", од Бран. Ђ. Нушића. — »Коштана душа«, од Мите Димитријевића«. — »Басне«, од М. Вукасовића. — »Напуљске шетње«, од Мил. Павловића. — »Васпитачеве забелешке«, од Ср. Аџића. — Различни чланци: »Србија и њена култура и њена књижевност«, од дра Јов. Скерлића, — »Један Француз у Сарајеву 1624. године«, од дра Миленка Веснића. — »Рашка и Босна«, од Стојана Новаковића. — »Крв за род«, од дра М. Јовановића-Батута. „Љубав у васпитању", од дра В. Бакића. — »Два непозната босанска новца«, од Љубе Ковачевића. — »Мозак и душа у животиња", од дра Бран. Петронијевића. — »Неколике белешке са екскурзије по околини Будима и Пеште«, од дра А. Белића. — »О васпитању«, од Ј. Миодраговића. — »Задруга и грунтовнички закон«, од дра М. Недељковића. — »Сава Тодоровић«, од Пере Талетова. — »Хоће ли наш народ књигу«, од Ж. О. Дачића. — „Цигани и музика у Србији", од дра Тих. Ђорђевића. — „Срп. нар. песме", забел. Радојка М. Стефановићева. — »Попа и виноград«, нар. прича, од Д. Ђ. Димитријевића. — »Женин дан«, нар. прича, од Х. М. Прибаковића. — Књижевна кроника: »Једна народна књига«, од Јаше М. Продановића. — „Приче Мите Димитријевића", од Николе Антуле, — »Моје успомене«, од Бранка Лазаревића. — »Гвозденшака Гец од Берлихингена«, од дра М. Тривунца. — Позоришна кроника: »Босанско Херцеговачко позориште«, од Милана Грола.

Листак: Оцјене и прикази: »Годишњица Николе Чупића« књ. 61., од Јеремије Живановића. — »Проблеми блиског истока«, од Јов. М. Јовановића. — »Васпитачеве белешке«, од Дра Ст. Окановића. — »Tabula geographica«, од Емила Цветића. — »Један прилог монографији домаћег говечета«, од Дра Ст. Тројановића. — »Календар народних новина«, од Миленка Вукићевића. — »Легенде о Христу«, од Ст. М. Веселиновића. — »О Лилијенкрону«, од М. Дамњановића. — »Демократија«, од М. Стефановића. — Књижевне и културне биљешке.

»Босанска Вила« излази у Сарајеву сваког 15. дана. Годишња цијена 8 К., за ђаке и учитеље 6 К., за тежаке 4 К. Моле се књижевници хрватски, даље и српски и хрватски из Далмације, затим књижевници из Црне Горе, Старе Србије и Маћедоније да шаљу прилоге за своје бројеве. Војвођански број изићи ће о Васкрсу.

Важно за трговце, занатлије и сву привредну омладину!

Изишла је и у трећем издању књига г. Чеде Мијатовића, писма Трговачкој Омладини: „О условима успеха", а издала ју је Београдска Трговачка Омладина.

Писац је у овој књизи изнео све оно, што и осим стручног трговачког знања, скрива у себи тајну безусловног успеха. Препоручујемо ову добру књигу свима Србима трговцима, помоћницима, привредницима, занатлијама и свима осталима пријатељима српске привреде, јер је ова једна од најбољих књига за нашу честиту привредну омладину.

Новосадска Трговачка Омладина узела је себи у задаћу, да што више примерака ове корисне књиге распростре међу редове наше омладине, те ко жели ову књигу да има, нека се обрати на управу *Новосадске Трговачке Омладине*, која има једино искључиво право распродаје за целу аустро-угарску монархију. Цена је књизи К 1·— а ко пошаље К 1·10 унапред, добија књигу франко.

Трговина.

НОВОСАДСКА НИЈАЦА.

1. априла 1910.

Пшеница I. каквоће	К	12·80——·—
Пшеница II. каквоће	„	12·30——·—
Зоб — — — — —	„	7·——·—
Јечам — — — —	„	6·50——·—
Кукуруз — — — — —	„	5·50—·—
Лањик — — — — — —	„	7·—.
Мувар — — — — — —	„	7.—
Пасуљ — — — — — —	„	8·—

све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
За уредништво одговара: Тоша Грујић.

ОГЛАСИ.

Жуди се шегрт. Тражим за моја нећака (сироче) место у једној већој трговачкој кући (спецерај, гвожђара или сл.). Дечко говори и пише српски и немачки, у Бечу посећује грађанску школу, 14 година стар, здрав, јак и вољан за сваки посао. Писма молим под

Stefan Ilić
Friseur (ћутор)
Wien, I. Petersplatz 8.

159 3—3

Изволите се једним пазаром уверити, да се у мојој мушкој и женској помодној трговини сва роба са врло сниженим и утврђеним ценама продаје.

Особито обраћам пажњу на мушке и женске кожне **ципеле из фабрике КОБРАК,** које ће се са 30% испод цене продавати.

С поштовањем
С. КОВАЧ »код РОДЕ«
НОВИ САД, улица Лаза Костића бр. 25.
332 70-100 ТЕЛЕФОН БРОЈ 255.

ПРОМЕСЕ

4% уг. хипотекен срећака

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
К 40.000·—

1 згодитак по К 3000·—, 3 згодитка по К 2000·—.

Жребање 17. маја о. г.

ЦЕНА К 4·50.

—

3% аустр. боденкредит срећака

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
К 90.000·—

1 згодитак по К 4000·—, 2 згодитка по К 2000·—.

Жребање 17. маја о. г.

ЦЕНА К 5·50.

—

Уг. премиен срећака
од 1870. године.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
К 200.000·—

1 згодитак по К 20.000·—, 1 згодитак по К 10.000·—, 4 згодитка по К 2000·— и 18 згодитака по К 1000·—.

Жебање 17. маја о. г.

ЦЕНА К 12·—.

—

Срећке XXVIII. кр. уг. државне лутрије

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
150.000 К.

1 згодитак по К 20.000·—, 1 згодитак по К 10.000·—, 1 згодитак по К 5000·—, 5 згодитака по К 2000·—, 10 згодитака по К 1.000·—, 150 згодитака по К 100·—, 300 згодитака по К 50·—, 1500 згодитака по К 20·—, 10.000 згодитака по К 10.—

Жребање 30. јуна о. г.

ЦЕНА К 4·—

издаје
МЕЊАЧНИЦА
ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА
у Новом Саду.

157 4—

*) Поштом шаљемо промесе само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот за поштарину.

ШТАМПАРИЈА
ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА"
:: У НОВОМ САДУ ::

Основ. 1904. г. Основ. 1904. г.

знатно је проширена са новим брзотисцима, великим избором слова, модерних орнамената и шара — препоручује се п. н. публици у месту и околини за израду

сваковрсних штампарских послова

који се израђују у духу савремене модерне технике по најумеренијој цени.

Деоничарско друштво „Браник" у Новом Саду.

ПОЗИВ
НА
VI. редовну главну скупштину
ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА »БРАНИКА«,

која ће се одржати

у Н. Саду, у понедељак 9. маја о. г. по н. к. у 2 сата после подне

У ПРОСТОРИЈАМА УРЕДНИШТВА »БРАНИКА«

Дунавска улица број 36.

Деонице се имају депоновати на друштвеној благајници.*)

ДНЕВНИ РЕД:

1.) Оверење присутних деоничара.
2.) Годишњи извештај управе и поднашање биланције за год. 1909.
3.) Извештај надзорног одбора.
4.) Издавање опроснице управи и надзорном одбору.
5.) Избор два члана за управу.
6.) Избор три члана надзорног одбора.
7.) Избор три члана за оверење скупштинског записника.

У Новом Саду, 24. фебруара 1910.

УПРАВА
деоничарског друштва »Браника«

*) Извод из друштвених правила: 25. § гласи: На главним скупштинама могу гласати лично или по пуномоћеницима они деоничари, који своје деонице бар 3 дана пре главне скупштине депонују на оном месту, које управа у позиву одреди.

РАЧУН ИЗРАВНАЊА

ДУГУЈЕ — 31. децембра 1909. — ПОТРАЖУЈЕ

АКТИВА:	К	п	ПАСИВА:	К	п
готовина	312	42	деоничарска главница .	40000	—
кауција	10500	—	резервни фонд	302	—
штампарија	38069	83	веровници	15303	04
дужници	3013	15			
транзиторне ставке . .	1365	65			
инвентар	1322	48			
изравнање	1021	51			
	55605	04		55605	04

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА

ДУГУЈЕ — 31. децембра 1909. — ПОТРАЖУЈЕ

РАСХОДИ:	К	п	ПРИХОДИ:	К	п
пренос из 1908. год. .	5987	04	претплата, огласи, штампарски послови и камата	58606	70
плата	24336	76	изравнање	1021	51
станарина	2452	—			
камата	872	95			
трошкови: штампа, артија, поштарина, огрев, фарба, брзојави, телефон и осветлење	25979	46			
	59628	21		59628	21

У Новом Саду, 31. децембра 1909.

За књиговодство:
Ђура В. Јовановић

ЧЛАНОВИ УПРАВЕ:

Паја Гостовић, **Др. Михаило Полит-Десанчић,** председник. **Лаза Милошев,** потпредседник.

А. Варађанин, **Никола Петровић,** **Гавра Плавшић,** **Др. Момир Павловић**

Др. Стеван Малешевић

Са главним и споредним књигама сравњено и у реду нађено.

ЧЛАНОВИ НАДЗОРНОГ ОДБОРА:

Тоша Николић, **Пера Ракић,** председник. **Душан Матић.**

ПАРФИМЕРИЈА
ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА, НОВИ САД
шут Ко Лајошева ул. бр. 25 у дворишту у фотогр. атељеру.

Препоручу јефина парфима, сапуна, средства за неговање и полепшавање лица, руку, косе и зуба као и прибора за тоалету; хигијенских справа и завоја, једино заступство фотографских апарата и прибор за г. г. аматере, знамените куће »Kodak«, све по најнижој цени. — Парфима за ускршњи понедељак. — Најзгоднији ускршњи поклони.

106 24—

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браник«-а.